A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2025. december 18.*

„Előzetes döntéshozatal – Fogyasztóvédelem – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – A 93/13/EGK irányelv – A 6. cikk (1) bekezdése és a 7. cikk (1) bekezdése – A nemzeti bíróság vizsgálati jogköre és kötelezettségei – Kötbérkikötés – E kikötés tisztességtelen jellege hivatalból történő vizsgálatának hiánya – Jogerő – A tényleges érvényesülés elve – Az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikke – Valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére a felülvizsgálatot követő visszautaláson alapuló eljárásban történő hivatkozás”

A C-320/24. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország) a Bírósághoz 2024. április 30-án érkezett, 2024. április 26-i határozatával terjesztett elő a

CR,

TP

és

a **Soledil Srl**, csődegyezségre irányuló eljárás alatt álló társaság,

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: I. Jarukaitis tanácselnök, N. Jääskinen és R. Frendo (előadó) bírák,

főtanácsnok: N. Emiliou,

hivatalvezető: C. Di Bella tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2025. február 26-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– CR és TP képviseletében J. S. Bartolomei avvocato,

* Az eljárás nyelve: olasz.

– az olasz kormány képviseletében S. Fiorentino és G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítőik: M. Cherubini és C. Colelli avvocati dello Stato,

– az Európai Bizottság képviseletében P. Kienapfel és D. Recchia, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2025. június 19-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás: 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a CR és TP, egy ingatlan két leendő vevője, akik fogyasztói minőségben járnak el, és a leendő eladó, csődegyezségre irányuló eljárás alatt álló Soledil Srl közötti, az ezen ingatlanra vonatkozó adásvételi előszerződés és az ezen adásvételi előszerződésben szereplő kötbérkikötés érvényessége tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

3 A 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekezdése a következőket mondja ki:

„[…] a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

4 Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése ekképp rendelkezik:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

5 Az említett irányelv 7. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

Az olasz jog

A fogyasztóvédelmi törvénykönyv

6 A 93/13 irányelvet az olasz jogrendbe átültető 2005. szeptember 6-i decreto legislativo n. 206, recante codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229 (a 2003. július 29-i 229. sz. törvény 7. cikke szerinti fogyasztóvédelmi törvénykönyvről szóló 206. sz. felhatalmazáson alapuló törvényerejű rendelet; a GURI 2005. október 8-i 235. rendes száma) 33. cikkének (1) és (2) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben tisztességtelennek minősülnek azok a feltételek, amelyek a jóhiszeműség ellenére a szerződésből eredő jogokban és kötelezettségekben jelentős egyenlőtlenséget idéznek elő a fogyasztó kárára.

(2) Az ellenkező bizonyításáig tisztességteleneknek kell tekinteni azokat a feltételeket, amelyek tárgya vagy hatása az, hogy:

[…]

f) a nemteljesítés vagy a késedelmes teljesítés esetén a fogyasztótól kártérítés, büntető jellegű kikötés vagy más hasonló jogcímen nyilvánvalóan túlzott pénzösszeg megfizetését követelik meg.

[…]"

7 E törvényerejű rendelet 36. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A 33. és 34. cikk alkalmazásában tisztességtelennek ítélt feltételek semmisek, miközben a szerződés a többi részében továbbra is érvényes.

[…]

(3) A semmisség csak a fogyasztó javára érvényesül, és azt a bíróság hivatalból figyelembe veheti."

A polgári törvénykönyv

8 A Codice civile (polgári törvénykönyv) 1384. cikke értelmében a bíróság méltányosan mérsékelheti a kötbért, ha a főkötelezettséget részben teljesítették, vagy ha a kötbér összege nyilvánvalóan túlzott, figyelembe véve a hitelező végrehajtáshoz fűződő érdekét.

A polgári eljárásjogi törvénykönyv

9 A Codice di procedura civile (polgári perrendtartás) „A jogelv megfogalmazása és a megalapozottságról való döntés" című 384. cikkének második bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Amennyiben a [Corte suprema di cassazione (semmítőszék, Olaszország)] helyt ad a felülvizsgálati kérelemnek, az ügyet egy másik bíróság elé utalja, amelynek meg kell felelnie a jogelvnek és

mindenképpen a Bíróság által eldöntött jogkérdésnek, vagy amennyiben nincs szükség új ténybeli megállapításokra, az ügy érdemében maga határoz.”

10 Az említett törvénykönyv „Visszautalási eljárás” című 394. cikke értelmében:

„[…]

Az előzetes döntéshozatali eljárásban az esküt meg lehet tenni, de a felek nem terjeszthetnek elő más kérelmet, mint amelyet a hatályon kívül helyezett ítéletet meghozó eljárásban terjesztettek elő, kivéve ha az új kérelem szükségessége a felülvizsgálati ítéletből következik.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

11 Az 1998. év során CR és TP mint leendő vevők a Soledillel mint leendő eladóval egy ingatlanra vonatkozó adásvételi előszerződést kötöttek, amelynek értelmében az előbbiek az utóbbi részére hozzávetőleg 72 870 euró összegű előleget fizettek. Ezen adásvételi előszerződés 7. cikke kötbérkikötésként úgy rendelkezett, hogy a leendő vásárlók végleges szerződés megkötésére vonatkozó kötelezettségének nemteljesítése esetén a leendő vevő az előlegként kifizetett összegeket kötbérként visszatarthatja.

12 Az ezen adásvételre vonatkozó végleges szerződés megkötésére nem került sor, és az adásvételi előszerződéssel kapcsolatos jogvitát választottbíróság elé terjesztették, amely 2002. július 29-i ítéletével ezen előszerződést a leendő vevők nemteljesítése miatt felbontotta. Ez utóbbiakat a szóban forgó ingatlan visszaszolgáltatására, ezzel párhuzamosan pedig a leendő eladót az előlegként kapott teljes összeg visszafizetésére kötelezték.

13 A Corte d’appello di Ancona (anconai fellebbviteli bíróság, Olaszország) 2009-ben hozott ítéletével eljárási okokból hatályon kívül helyezte a választottbírósági ítéletet, és a jogvitában érdemi döntést hozott. E bíróság különösen arra kötelezte a leendő vevőket, hogy szolgáltassák vissza a szóban forgó ingatlant, a leendő eladót pedig arra, hogy fizesse vissza az előlegként kapott összegeket. Ezenkívül a polgári törvénykönyv 1384. cikke alapján a jelen ítélet 11. pontjában említett adásvételi előszerződés 7. cikkében előírt kötbért kizárólag az előlegként kifizetett összegek után járó kamatokra csökkentette.

14 A fellebbezés alapján 2015-ben hozott ítéletében a Corte suprema di cassazione (semmítőszék) az említett kötbér csökkentéséről szóló határozat indokolásának hiánya miatt hatályon kívül helyezte a Corte d’appello di Ancona (anconai fellebbviteli bíróság) ítéletét.

15 Ezt követően az ügyet visszautalták a Corte d’appello di Bologna (bolognai fellebbviteli bíróság, Olaszország) elé.

16 E bíróság egy 2018-ban hozott ítéletében megállapította, hogy a visszautalást követő eljárás tárgya az adásvételi előszerződés 7. cikkében előírt kötbérkikötés alkalmazására, az alkalmazandó kötbér esetleges csökkentésére, valamint a leendő eladót a szóban forgó ingatlan jogcím nélküli használata miatt ért esetleges nagyobb mértékű kár megállapítására korlátozódik. Az említett bíróság többek között megállapította, hogy a hozzávetőleg 72 870 euró összegű kötbér túlzott mértékű, és így 61 600 euróra csökkentette a leendő vásárlók által e tekintetben fizetendő összeget.

17 A leendő vásárlók a Corte suprema di cassazione-hoz (semmítőszék), a kérdést előterjesztő bírósághoz fordultak, többek között e kötbérkikötés amiatti érvénytelenségére hivatkozva, hogy az velük szemben nyilvánvalóan túlzott mértékű kötbért alkalmaz, és ennélfogva a nemzeti fogyasztóvédelmi szabályozás értelmében vett tisztességtelen kikötésnek minősül. E körülmények között álláspontjuk szerint a Corte d'appello di Bolognának (bolognai fellebbviteli bíróság) hivatalból érvénytelennek kellett volna nyilvánítania az adásvételi előszerződés 7. cikkét.

18 A kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi egyrészt, hogy a nemzeti szabályozás értelmében a jogerő elvével ellentétes, hogy egy állítólagosan tisztességtelen kikötés semmisségére vonatkozó olyan kérdést, amelyet az első jogszerűségi vizsgálat keretében nem hoztak fel vagy ott nem merült fel, és amely a felülvizsgálatot követően az ügy érdemében hozott határozatot hatályon kívül helyező ítélet rendelkező részének tartalmával szükségszerűen összeegyeztethetetlennek bizonyul, egy második jogszerűségi vizsgálat során vizsgálnak.

19 Másrészt e bíróság jelzi, hogy a Bíróságnak a 93/13 irányelv által a fogyasztók számára elismert jogokat illetően a tényleges érvényesülés elvére vonatkozó ítélkezési gyakorlatával összhangban már kimondta, hogy a jogerő nem alkalmazandó a fizetési meghagyásos egyszerűsített eljárás keretében, ha a hivatkozott okirattal szemben nem éltek ellentmondással, és az nem tartalmaz indokolást a szóban forgó szerződési feltételek tisztességtelen jellegét illetően.

20 E körülmények között a Corte suprema di Cassazione (semmítőszék, Olaszország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„A [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését [valamint] [a Charta] 47. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy:

a) azokkal ellentétes a nemzeti bírósági eljárás azon elveinek alkalmazása, amelyek értelmében a jogszerűségi eljárásban fel nem hozott vagy hivatkozott előkérdések – köztük a szerződés semmisségére vonatkozó előkérdések –, amelyek maguktól értetődően összeegyeztethetetlenek [a valamely állítólagosan tisztességtelen szerződési feltétel] semmisséget megállapító rendelkezés természetével, nem vizsgálhatók sem a visszautalást követő eljárásban, sem pedig abban a jogszerűségi eljárásban, amelyet a felek a kérdést előterjesztő bíróság ítélete ellen indítanak,

b) a fogyasztóknak felróható teljes passzivitásra vonatkozó megfontolás tükrében úgyszintén, amennyiben a fogyasztók – a visszautalást követő eljárás végén előterjesztett felülvizsgálati kérelem kivételével – soha nem vitatták a tisztességtelen feltételek semmisségét vagy érvénytelenségét,

c) különösen pedig a nyilvánvalóan túlzott mértékű, olyan kötbérkikötés tisztességtelen jellegének megállapítását illetően, amely mérséklésének megfelelő szempontok szerinti módosítását (quantum) rendelte el [a Corte suprema di cassazione (semmítőszék)] többek között amiatt, hogy a fogyasztók (an) kizárólag a visszautalást követő eljárásban hozott határozatot követően hivatkoztak a feltétel tisztességtelen jellegére?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

21 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a jogerő elvének alkalmazása arra tekintettel nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot követően visszautalás alapján eljáró nemzeti bíróság számára az állítólagosan tisztességtelen szerződési feltétel semmisségének hivatalból történő vizsgálatát, hogy egyrészt a fogyasztó a bírósági eljárás korábbi szakaszaiban nem hozta fel az e kikötés tisztességtelen jellegére alapított jogalapot, másrészt pedig a nemzeti bíróságok a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet alapjául szolgáló eljárás keretében nem hivatkoztak hivatalból az ilyen kikötés semmisségére.

22 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a 93/13 irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, mind tárgyalási lehetőségei, mind pedig tájékozottsági szintje tekintetében (2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 E hátrányos helyzetre tekintettel ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. Olyan kógens rendelkezésről van szó, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

24 E tekintetben a nemzeti bíróság – amennyiben a rendelkezésére állnak az e tekintetben szükséges jogi és ténybeli elemek – hivatalból köteles vizsgálni a 93/13 irányelv hatálya alá tartozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, ezzel ellensúlyozva a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató közötti egyenlőtlen helyzetet (2013. március 14-i Aziz ítélet, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 53. pont).

25 Ezenkívül a 93/13 irányelv (43) preambulumbekezdésének fényében értelmezett 7. cikkének (1) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 44. pont; 2022. május 17-i SPV Project 1503 és társai ítélet, C-693/19 és C-831/19, EU:C:2022:395, 54. pont).

26 Uniós jogi szabályozás hiányában a jogalanyok uniós jogból eredő jogai védelmének biztosítására irányuló eljárási szabályok a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve) (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

27 Az egyenértékűség elvét illetően a Bíróság nem rendelkezik olyan információval, amely kétséget ébreszthetne az alapügyben szóban forgó szabályozás ezen elvvel való összeegyeztethetősége felől.

28 Ami a tényleges érvényesülés elvét illeti, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából következik, hogy minden olyan esetet, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi-e az uniós jog alkalmazását, arra figyelemmel kell elemezni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy összességében hogyan és milyen sajátosságok szerint zajlik az eljárás, valamint adott esetben azokat az elveket, amelyek a nemzeti bírósági eljárási rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

29 Ezenkívül a Bíróság pontosította, hogy a tagállamok azon kötelezettsége, hogy biztosítsák a jogalanyok uniós jogból eredő jogainak tényleges érvényesülését, magában foglalja többek között a 93/13 irányelvből eredő jogok tekintetében az ezen irányelv 7. cikke (1) bekezdésében megerősített, a Charta 47. cikkében is rögzített hatékony bírói jogvédelem követelményét, amely többek között az ilyen jogokra alapított keresetekre vonatkozó eljárási szabályok megállapítását illetően is érvényes (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

30 E tekintetben a Bíróság kimondta, hogy az érintett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellege hatékony vizsgálatának hiányában nem lehet garantálni a 93/13 irányelv által biztosított jogok tiszteletben tartását (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

31 Ebből az következik, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott, a nemzeti jogokban meghatározott feltételek nem sérthetik az e rendelkezés alapján a fogyasztókat megillető jogok lényegét, vagyis hogy egy tisztességtelennek minősülő feltétel ne legyen kötelező rájuk nézve (2022. május 17-i Unicaja Banco ítélet, C-869/19, EU:C:2022:397, 31. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Ugyanakkor emlékeztetni kell arra, hogy a jogerő elve mind az uniós, mind pedig a nemzeti jogrendekben jelentős szerepet tölt be. A Bíróságnak ugyanis már volt alkalma annak megállapítására, hogy mind a jog, mind a jogviszonyok stabilitásának, illetve az igazságszolgáltatás megfelelő működésének biztosításához fontos, hogy ne lehessen többé vita tárgyává tenni azokat a bírósági határozatokat, amelyek a rendelkezésre álló jogorvoslatok kimerülését, illetve az azok előterjesztésére nyitva álló határidők elteltét követően jogerőre emelkedtek (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

33 A Bíróság azt is megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság egy vitatott szerződés korábbi, jogerős határozat elfogadását eredményező vizsgálata során – a 93/13 irányelv alapján – hivatalból az említett szerződésnek csak egy vagy néhány feltételét vizsgálta, az említett irányelv előírja, hogy a későbbi eljárás során a nemzeti bíróság a felek kérelmére vagy hivatalból – ha rendelkezik a szükséges jogi és ténybeli tényállási elemekkel – vizsgálja meg, hogy az említett szerződés egyéb feltételei tisztességtelenek-e. Ilyen vizsgálat hiányában ugyanis a fogyasztóvédelem hiányos és elégtelen lenne, és nem jelentene sem megfelelő, sem hatékony eszközt az ilyen típusú feltételek alkalmazásának megszüntetésére, ami ellentétes a 93/13 irányelv 7. cikke (1) bekezdésének rendelkezéseivel (2017. január 26-i Banco Primus ítélet, C-421/14, EU:C:2017:60, 52. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Ezzel szemben e védelem biztosított lenne, ha az első bírósági eljárás során az illetékes bíróság megvizsgálta volna az érintett szerződés feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét, ez a – legalább egyszerűsített indokolásban ismertetett – vizsgálat nem tárná fel egyetlen tisztességtelen feltétel fennállását sem, és a fogyasztót megfelelően tájékoztatták volna arról, hogy a nemzeti jog által előírt határidőn belül nem benyújtott fellebbezés hiányában már nem hivatkozhat e feltételek esetleges tisztességtelen jellegére (2024. november 7-i ERB New Europe Funding II ítélet, C-178/23, EU:C:2024:943, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

35 A fentiekből következik, hogy a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződésben foglalt szerződési feltételek esetleges tisztességtelen voltának bírósági vizsgálata akkor felel meg a 93/13 irányelv szerinti tényleges érvényesülés elvének, ha egyrészt a fogyasztót tájékoztatják e vizsgálat folytatásáról, valamint arról, hogy a tétlensége milyen következményekkel jár a szerződési feltételek esetleges tisztességtelen jellegére való hivatkozás jogának elvesztése tekintetében, másrészt az említett vizsgálatot követően hozott határozat kellően indokolt ahhoz, hogy lehetővé tegye a vizsgált feltételek azonosítását, valamint azon okok – akár összefoglaló jellegű – megjelölését, amelyek alapján a bíróság úgy ítélte meg, hogy e feltételek nem tisztességtelen jellegűek. Az e követelményeknek megfelelő bírósági határozat azzal a hatással járhat, hogy megakadályozza a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének egy későbbi eljárás keretében történő újbóli vizsgálatát (2024. február 29-i Investcapital ítélet, EU:C:2024:182, 45. pont).

36 A jelen ügyben a Bíróság rendelkezésére álló iratokból kitűnik, hogy az alkalmazandó nemzeti szabályozásnak megfelelően a jogerő elvével ellentétes, ha a hivatalból felhozható jogalapot, mint például valamely szerződési feltétel állítólagosan tisztességtelen jellegét, az áttétel iránti eljárás keretében vizsgálják olyan körülmények között, amikor e jogalapot nem hozták fel vagy arra nem hivatkoztak a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet alapjául szolgáló eljárás keretében, és az ilyen jogalapra való hivatkozás ennélfogva szükségszerűen összeegyeztethetetlennek bizonyul e jogalap rendelkező részének tartalmával.

37 Úgy tűnik továbbá, hogy az alapügyre vonatkozó olyan bírósági határozatok, mint amilyeneket a jelen ítélet 13., 14. és 16. pontja említ, sem az ügy érdemében határozó bíróságok, sem pedig a Corte di Cassazione (semmítőszék) részéről nem tartalmaznak semmilyen elemzést az alapügyben szóban forgó kötbérkikötés esetlegesen tisztességtelen jellegét illetően.

38 A kérdést előterjesztő bíróság szerint ugyanakkor ténylegesen született olyan bírósági határozat, amely hallgatólagosan elismeri e kötbérkikötés érvényességét, mivel a kötbér összegének csökkentéséről szóló, nemzeti bíróság által hozott határozat logikusan azt feltételezi, hogy az említett kikötés érvényes és joghatásokat vált ki. Így az alkalmazandó nemzeti szabályozás szerint az érintett kötbérkikötés esetlegesen tisztességtelen jellegének hivatalból történő vizsgálata hallgatólagosan megtörténtnek tekintendő, és arra a jogerő még a rá vonatkozó indokolás hiányában is kiterjed. Márpedig ez annak ellenére lehetetlenné teszi a jelen ítélet 30. és 33–35. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat által megkövetelt felülvizsgálatot, hogy az ezen kötbérkikötésre vonatkozó bírósági eljárás még folyamatban van.

39 Ebből következik, hogy e nemzeti szabályozás, amely megfosztja a fogyasztót azoktól az eljárási eszközöktől, amelyek lehetővé teszik számára a 93/13 irányelven alapuló jogainak érvényesítését, jellegénél fogva lehetetlenné vagy rendkívül nehézzé teszi e jogok védelmét, megsértve ezzel a tényleges érvényesülés elvét.

40 Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy a leendő vevők teljes passzivitást tanúsítottak, és csak a második felülvizsgálati kérelem keretében hivatkoztak az érintett kötbérkikötés tisztességtelen jellegére.

41 E tekintetben kétségtelen, hogy a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása nem terjeszthető ki odáig, hogy teljes mértékben kompenzálják a fogyasztó teljes passzivitását (2025. június 24-i GR REAL ítélet, C-351/23, EU:C:2025:474, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Mindazonáltal a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a leendő vevők a bírósági eljárás valamennyi szakaszában részt vettek, és – még ha csak a második felülvizsgálati kérelem keretében is, de – hivatkoztak az érintett kötbérkikötés tisztességtelen jellegére. Ennélfogva magatartásuk nem minősíthető teljes mértékben passzívnak.

42 A fentiek összességéből következik, hogy az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével és a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a jogerő elvének alkalmazása arra tekintettel nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot követően visszautalás alapján eljáró nemzeti bíróság számára az állítólagosan tisztességtelen szerződési feltétel semmisségének hivatalból történő vizsgálatát, hogy egyrészt a fogyasztó a bírósági eljárás korábbi szakaszaiban nem hozta fel az e kikötés tisztességtelen jellegére alapított jogalapot, másrészt pedig a nemzeti bíróságok a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet alapjául szolgáló eljárás keretében nem hivatkoztak hivatalból az ilyen kikötés semmisségére.

A költségekről

43 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a jogerő elvének alkalmazása arra tekintettel nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot követően visszautalás alapján eljáró nemzeti bíróság számára az állítólagosan tisztességtelen szerződési feltétel semmisségének hivatalból történő vizsgálatát, hogy egyrészt a fogyasztó a bírósági eljárás korábbi szakaszaiban nem hozta fel az e kikötés tisztességtelen jellegére alapított jogalapot, másrészt pedig a nemzeti bíróságok a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet alapjául szolgáló eljárás keretében nem hivatkoztak hivatalból az ilyen kikötés semmisségére.

Aláírások